НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 8 • год. XCV • 24 април 2015 г. • цена 0,40 лв. www.stdbg.org

ХРАБЪР ВОЙН И В ЛИТЕРАТУРАТА

Константин Петканов

На стр. 5

СТО БЪЛГАРСКИ УМОВЕ СРЕЩУ ГЕНОЦИДА НАД АРМЕНЦИТЕ

На пресконференция в Съюза на българските журналисти Красимир Премянов подкрепи справедливата кауза на арменците

Сто най-известни дейци на културата и изкуството, а така и всепризнати общественици поискаха БЪЛГАРСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ ДА ОСЪДИ И ПРИЗНАЕ ФАКТА ЗА ГЕНОЦИДА НАД АРМЕНЦИТЕ. По този повод в салона на Съюза на българските журналисти се състоя пресконференция, на която Иван Гранитски обясни, че подписката е представена в парламента, в Министерския съвет и Президентството, както и на всички парламентарни групи. И се надява, че парламентът ще излезе от унеса, летаргията и безразличието си и ще гласува в името на справедливостта и истината. Акад. Георги Марков осъди престъплението срещу човечеството, каквото представлява геноцидът над арменския народ, той напомни, че днешна Турция е скъсала с Кемал Ататюрк и възражда османските „златни векове“. Акад. Константин Косев определи колко е важно да се издигне протест срещу факта, че у нас официално не са заклеймени зверствата на османлиите, както срещу разправата с арменците, така и с тракийските бежанци. Но затова е необходима и солидарността на Европа. Всички изказващи подчертаха, че е позорно България да не е осъдила досега геноцида над арменците и очакват парламентът да приеме решение и държавата ни да се присъедини към достойните страни, признали факта на геноцида над арменците.

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов изтъкна, че годишнината от геноцида над арменския народ е поука за

отговорността ни към миналото, настоящето и бъдещото, което е характеристика на истинския патриотизъм. Той напомни, че тракийските войводи, които са спасявали българите от изтребление, са издигнали лозунга „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“ .

Четете на стр.6 за геноцида над арменците и за отношението на папа Франциск и реакцията на Турция.

ТРАКИЙЦИ СЕ ОБРЪЩАТ КЪМ ПАПА ФРАНЦИСК

На 18 април 2015 г. се състоя заседание на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България, на което бе решено да се подготви обръщение към папа Франциск във връзка с генодица над тракийци по време на Османската империя. На заседанието бе направен преглед как протекоха проявите на Съюза от началото на годината до 15 април, сред които бе и Националното честване на Деня на Тракия - 26 март. Обсъден бе и ходът на подготовката за съборите и другите инициативи на Съюза до края на годината.Членовете на Централното ръководство бяха информирани за приходите на Съюза до 15 септември. Те приеха решение да се организира. национален ученически конкурс за есе и мултимедийна презентация на тема „Капитан Петко Войвода – живот, отдаден на свободата“; както и за награждаване на изявени дейци на тракийското движение и потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия.

Стефан Данаилов с „Аскеер“ за цялостен принос в театъра

Големият български актьор и педагог проф. Стефан Данаилов е тазгодишният лауреат на Голямата награда за цялостен принос към театралното изкуство „Аскеер“. Това обяви председателят на фондация „Академия Аскеер“ Милен Миланов. Заедно с голямата награда станаха известни и номинациите в 10-те категории. на 24 май в театър „Българска армия“ ще се проведе 25-ата церемония по връчването на годишните награди за постижения в театъра през изминалия сезон. Тогава ще бъде връчена и наградата и за цялостен принос в театъра. Както е известно, лауреатът Стефан Данаилов е син на известния тракийски деец Ламби Данаилов, който

дълги години ръководи тракийската организация и Тракийския научен институт.

Жива ли е паметта?

ТОДОР КОРУЕВ

Ето какво ни пише Христина Делиева: „Повече от десет години чета вестник „Тракия“ и не съм се лишавала от нито един брой. Ценя го много заради поместените материали, които ме вълнуват като потомка на малоазийски и тракийски бежанци. Благодаря ви, че в бр. 4 от 27 февруари т. г. отделихте цяла страница за едно прекрасно събитие, в което изразявам чувствата си към моите пораснали ученици, стъпващи вече на шейсетата си година, които поех в ръцете и сърцето си в най-крехката им възраст - 7-годишни първокласници. Самосъзнавам, че това, което ми е текнало от сърцето петдесет години по-късно доизгражда съзнанието на „моите деца“ тогава и пробужда техния потенциал, съзиждал се минута по минута. И най-важното: там, в Маджарово, тяхното щастливо детство се е преплитало с историческите им начални знания за трагедията на тракийските бежанци и техните деца през 1913 г. Почитта им към загиналите хиляди българи, към войводите – Димитър Маджаров и Руси Славов, говори за насаден патриотизъм и любов към родината. Изпитвам чувство на гордост, когато чета във вестника ви за подобни събития с ученици, където и да е в страната ни. Значи паметта живее и се предава от поколение на поколение! Радвам се, че „Бие Маджаровският училищен звънец“ намери най-точното си място, т.е. на страниците на вестник „Тракия“.“

Благодарим за добрите думи на Христина Делиева. Към тях ще добавим и мнението на Христина Стоева, дошло от Варна: „Много ме развълнува „Бие Маджаровският училищен звънец“. Това, че училището е в Маджарово, че и аз съм учителка по професия и че са публикувани снимките на първокласниците, които днес са пораснали с 50 години, ме накара да я препрочитам и препоръчвам на други. Но най-много ме покори високият дух на учителката, способността ѝ да разказва увлекателно, да обича и да бъде обичана, съхранената ѝ душевност – качества, с които тя заслужи не само моят дълбок поклон, но и на читателите, с които споделих възторга си и заедно решихме да предложим тази заслужила учителка да бъде отличена и от нашия Съюз на тракийските дружества в България. Тя е пример, поука, вдъхновение...“

Такива писма ни радваха по Великден. За светлия празник председателят Красимир Премянов се обърна към тракийци с пожелание: „Нека великденските свещи осветяват душите и сърцата ни с пламъка на добротата и любовта. Нека си припомним, че трябва да носим човещина в себе си.“

Затуй приемеме за естествено доброто да се награждава с добри думи. Но писмото на Христина Делиева има и рекушет – подтиква към размисъл дали е достатъчно само това, което правят тракийските дружества с децата, за да се пренесе

▪ Тодор Коруев

от поколение в поколение истината за погрома над тракийските българи и за тежката бежанска съдба. Техните усилия са похвални. Но... Ако в Маджарово, където „реката още мие кръвта“, децата са знаели (дори са чували разказите на оцелелите) и днес знаят за генодица над тракийските българи, не е е така навсякъде в страната (повтарям: въпреки многото, което прави тракийската организация). Защото този страшен период от нашата история – генодицът над тракийските българи, първият генодиц на XX век, почти не се изучава в българското училище, тези кървави страници от историята ни не са влезли в учебниците по история. Което най-малкото е позорно и обидно за народа ни.

НОВИ (СТАРИ) ПРОЧИТИ ЗА БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

Д-Р ЕЛЕНА АЛЕКОВА

Свидетели сме дето днес доморасли историци с огромна доза високомерие и с блеснали от радостната превъзбуда на първооткриватели очи и ни светват за едно, за друго от българската история през призмата на техните „нови прочити“?... Особено във връзка с Балканските войни. Любителите и пасквилописците Салих Бозов, Исмен Реджепов... Не един и двама... В компанията им на „първооткриватели“ без никаква съпротива се настанява и Джъстин Маккарти с тази само разлика, че неговата манипулативна книга „Смърт и изгнание. Етническо прочистване на османските мюсюлмани 1821–1922“ минава за *„сериозен научен труд“*1 и се превръща в един от основните източници и инструменти за фабрикуване на „нови прочити“. За някои вече съм споменавала. Но има и други.

В действителност, ако по-внимателно се вгледаме във всичките тези „нови прочити“ на историята, ще се убедим твърде скоро, че това всъщност са „стари прочити“ – толкова стари, колкото самата история, особено що се отнася до Османската империя.

Когато османците завладяват територии например, те разделят поробеното население, за да го владеят – според всеизвестното правило на имперските управници: „Разделяй и владей!“ Затова главно те ислямизират насила част от него. (Което не значи, че е нямало и доброволни изменници спрямо вярата – нагаждачи винаги и навсякъде ще се намерят!). Защо именно една част? Много просто! Защото, ако всички са правоверни, кой ще им работи ангарията, кой ще пълни хазната им, как ще се обновява със свежа кръв еничарският им корпус? Да продължавам ли?... Тук е коренът на един от „новите (стари) прочити“ на историята ни – за насилственото или не ислямизиране на българите по време на турското робство и въобще за произхода на ислямизираните българи.

Впоследствие помохамеданчването идва дюшеш на османските управници и за други нещица. При Баташкото клане от 1876 г. например. Колко по-удобно е вече да го представиш не като деяние на властта, а като междуселищна вражда на българи с различни вероизповедания, от което разделението между българите се разраства неимоверно. Тук коренът на другият „нов (стар) прочит“ на историята ни – не османската власт, а българи са воювали срещу българи.

Правилото „Разделяй и владей!“ има различни „приложения“ в практиката на османската власт. Едно е общото – че след всяко злодеяние тя просто е измивала ръцете си чрез другите. Веднъж е противопоставяли българи срещу българи, както е в случая с Баташкото клане. Друг път... От цитираните по-горе думи на Джъстин Маккарти във връзка с клането в Бояджик и другите погроми в България през 1876 г. разбираме, че понякога това са били черкезите или някакви неидентифицирани *„въоръжени турски елементи“*2.

От изложението на архимандрит Мелетий от 24 януари 1904 г. до екзарха в Цариград (Истанбул) за положението на българското население в Лозенградско след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. (известно като „Кървавият рапорт“ на архимандрит Мелетий), което четем в книгата на Стоян Райчевски „Етническото прочистване на българите в Източна и Западна Тракия и Мала Азия (1903–1913–1923)“3 научаваме, че понякога това са били арнаутите. Между другото самият архимандрит Мелетий неколкократно подчертава, че вината е изцяло на турското правителство, а не на арнаутите. Оттук и третият „нов (стар) прочит“ на историята ни – не османската власт, а черкези, арнаути и др. са безчинствали над невинното българско население.

* * *

От „Кървавият рапорт“ на архимандрит Мелетий разбираме прелюбопитна подробност – че османската власт е имала практиката да фалшифицира фактите, без дори да изчаква да мине известно време; правела го е, когато нещата все още са се случвали непосредствено, пред очите на хората! И даже се е опитвала да изтръгва признания от самите потърпевши, както е в случая със с. Раклица, където отива, както духовникът твърди, *„не за да даде помощ, а да състави акт, в който да изтръгне признание от останалите селяни, че селото е изгорено от комитите (т.е. да изфабрикува фалшив документ – бел. и разр. – Е.А.)...“*4

В случая, който архимандрит Мелетий описва, османската власт не успява да състави фалшив документ („акт“), но дали във всички случаи не е успявала да го направи? Нима първата ни национална катастрофа не е до голяма степен плод именно на подобно фалшифициране на фактите и изопачаване на истината от в ущърб на България – нещо, за което свидетелства и акад. Любомир Милетич, но и други свидетели, за които ще стане дума по-нататък и които са били непосредствени свидетели на случващото се?

Във връзка с бродещите през 1913 г. в Одрин и тамошните чуждестранни консулства сюжети и лъжи относно ремонта на джамията „Сулеймание“ например, които веднага след това стават „сензационни новини“ в европейската преса, баронеса Варвара Икскул фон Хинделбантд възкликва: *„Ако такива истории можеха да се разказват в този момент и в този град, то можем да си представим какви легенди могат да бъдат създадени след няколко месеца!“*5. (Тази баронеса по време на Балканските войни ръководи на фронта медицинска мисия.) А какво да кажем ние за това, което днес се „разказва“ и преразказва за събитията от онова време, днес – не дни, не месеци дори, а цели 100, че и повече години след случилото се тогава? При това нямам предвид само „легендите“ на онези от 80 до 100–120-годишни мъже и жени, които Салих Бозов споменава в книгата си „В името на... името“6 и с които бил разговарял (?) относно Балканската война, нито имам предвид само *„разказите на мама“*7 в книгата на Исмен Реджепов „Балканските войни в Родопите 1912–1913“, с които авторът най-после, във времето на всепозволеността у нас и появата на Европейски институт „Помак“, си е позволил да ни запознае. Имам предвид най-вече „новите (стари) прочити“ на историята ни от наши съвременници учени, които дори не бих нарекла учени.

▪Д-р Елена Алекова

Те ми приличат по-скоро на ловци – ловци на сензации, ако мога така да се изразя, на... своего рода папараци. И май е дошло време да заговорим за „жълта история“ и да свикнем с нея, както вече сме свикнали с „жълтата преса“. Поне да знаем, че е „жълта“, когато надаваме ухо за глупостите ú, ако и наистина да имаме „едно наум“, или когато се правим, че не я забелязваме. Само че на фона на все по-увеличаващата се безпросвета у нас и по света нейните глупости внезапно могат да се окажат опасни (случаят с Джъстин Маккарти).

Излишно е да си мечтаем според мен, че някога Турция ще извади документи, доказващи например насилственото ислямизиране на поробените християни в Османската империя или документи за всичките зверства, издевателства и погроми над поробените народи, извършвани от османската власт. Аз дори бих задала въпросът: А има ли на света държава, която би се гордяла с подобни деяния, за да ги документира? И ако Османската империя ги е документирала, то би ли си позволила Турция в наше време да ги показва? Та нали все пак живеем в XXI век и днес това би било самоубийствен самокромпомат! А не компромати са ú нужни днес на Турция. Напротив, напротив... За какво, мислите, пробутват на Балканите, на Европа и света сладникавини от рода на филма „Великолепният век“? Е, това, че ни ги пробутват, има и една хубава страна. Така успяхме да видим, макар и ей тъй, между другото, как османската власт е наказвала онези свои служители, които не са успявали да се справят с метежите и бунтовете в империята, и как е толерирала и награждавала онези, които са успявали да ги потушат. А щом за времето си и в рамките на тази империя подобни деяния са минавали за подвиг, за заслуги към властта и са се осребрявали (с пари, имоти, постове и т.н.), логично е да се допусне, че са били и документирани.

И тук неизменно възниква въпросът: след като Турция днес е отворила османските архиви за своите и чуждестранните учени (включително и за българските!), то какви точно документи им се дават на тези учени – документите, които отразяват автентичната истина и фактите, или документите ментета, правени, както вече се уверихме, „на място“ и даже по времето, когато събитията все още са протичали?

Свидетели сме дето днес доморасли историци с огромна доза високомерие и с блеснали от радостната превъзбуда на първооткриватели очи и ни светват за едно, за друго от българската история през призмата на техните *„нови прочити“*?... Особено във връзка с Балканските войни. Любителите и пасквилописците Салих Бозов, Исмен Реджепов... Не един и двама... В компанията им на „първооткриватели“ без никаква съпротива се настанява и Джъстин Маккарти с тази само разлика, че неговата манипулативна книга „Смърт и изгнание. Етническо прочистване на османските мюсюлмани 1821–1922“ минава за *„сериозен научен труд“*1 и се превръща в един от основните източници и инструменти за фабрикуване на „нови прочити“. За някои вече съм споменавала. Но има и други.

В действителност, ако по-внимателно се вгледаме във всичките тези „нови прочити“ на историята, ще се убедим твърде скоро, че това всъщност са „стари прочити“ – толкова стари, колкото самата история, особено що се отнася до Османската империя.

Когато османците завладяват територии например, те разделят поробеното население, за да го владеят – според всеизвестното правило на имперските управници: „Разделяй и владей!“ Затова главно те ислямизират насила част от него. (Което не значи, че е нямало и доброволни изменници спрямо вярата – нагаждачи винаги и навсякъде ще се намерят!). Защо именно една част? Много просто! Защото, ако всички са правоверни, кой ще им работи ангарията, кой ще пълни хазната им, как ще се обновява със свежа кръв еничарският им корпус? Да продължавам ли?... Тук е коренът на един от „новите (стари) прочити“ на историята ни – за насилственото или не ислямизиране на българите по време на турското робство и въобще за произхода на ислямизираните българи.

Впоследствие помохамеданчването идва дюшеш на османските управници и за други нещица. При Баташкото клане от 1876 г. например. Колко по-удобно е вече да го представиш не като деяние на властта, а като междуселищна вражда на българи с различни вероизповедания, от което разделението между българите се разраства неимоверно. Тук коренът на другият „нов (стар) прочит“ на историята ни – не османската власт, а българи са воювали срещу българи.

Правилото „Разделяй и владей!“ има различни „приложения“ в практиката на османската власт. Едно е общото – че след всяко злодеяние тя просто е измивала ръцете си чрез другите. Веднъж е противопоставяли българи срещу българи, както е в случая с Баташкото клане. Друг път... От цитираните по-горе думи на Джъстин Маккарти във връзка с клането в Бояджик и другите погроми в България през 1876 г. разбираме, че понякога това са били черкезите или някакви неидентифицирани *„въоръжени турски елементи“*2.

Продължава в следващият брой

▪ Константин Петканов

ХРАБЪР ВОЙН И В ЛИТЕРАТУРАТА

70 години от първото издание на романа „Морава звезда кървава“ от Константин Петканов

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

„Коста бе български селянин, който оре и жъне добре, пее хубаво, говори искрено, играе и танцува като дедите си и плаче само от умиление. Той стана писател, защото искаше да замени загубените ниви, дом и слънчви радости с думи, написани на лист, чиято белина го свързваше със светлината на беломорското небе. Но София не се нуждаеше от тая светлина – тя си имаше свои грижи. Тя водеше и губеше войни, правеше преврати, включена във всички европейски политически комбинации. Освен официалните екзекуции в слънчевите улици пред учудените погледи на децата всеки ден застрелваха хора.“ – четем в есето „Коста оживя!“ от най-верния му и предан приятел Илия Бешков по повод смъртта на писателя.

Малцина от днешните читатели може би знаят, че бъдещият академик Константин Петканов е участвал в три войни – Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война. На два пъти прекъсва следването си в Софийския университет, два пъти е раняван. Когато пламнала Балканската студентът постъпва доброволец във формираното Македоно-одринско опълчение. Та нали е тракиец, роден в Кавакдия, Лозенградско, в село, останало в пределите на днешна Турция … Студентът показал изключителна храброст в сраженията край Люлебургас. След командата „Атака на нож!“ Петканов изскочил пръв от окопа и увлякъл другарите си, а турците отстъпили укрепената позиция… Ранили го, командването наградило доброволеца със сабя за храброст с грамота. (Реликвата и днес се пази от родините на писателя, за да напомня за паметното сражение.)

Сабята за храброст е произведена в оръжейната фабрика на Толедо, Испания, през 1892 г. Руският император Николай II купил такива саби, за да отличава воините, проявили изключителна храброст. Част от тези саби били подарени на България за награди на отличилите се в Балканската война. Дръжката на сабята е инкрустирана, като в горната ú част е издълбана буквата „Н“ – началната буква на името на императора, с корона над инициала; в долната ú част е изписано „За храброст“. По двете страни на сабята са гравирани сцени от италианската история. Онова, което най-много впечатлява, е гравираният текст, който на български гласи: „Не ме вади без основание, не ме прибирай без чест“…

За втори път студентът прекъсва следването си в началото на септември 1915 г. Тогава редник Константин Петканов е мобилизиран в седма рота на Пети полк от Македоно-одринската дивизия, командвана от полковник Борис Дрангов. По кървавите пътища на Първата световна редникът проявил отново своята саможертва и за награда е произведен младши подофицер, назначили го помощник-взводен командир. По време на едно сражение, пише в спомените си писателят, видял бележития военачалник на бойната линия и излязъл от окопа, отдал му чест и отрапортувал. „Той ме погледна усмихнат и ми заповяда: „Легни, юнак!“… Аз отговорих: „Когато моят началник е прав пред мене – аз не мога да лежа, господин полковник!“ Той отвърна: „Ти трябва да лежиш, юнак! А твоят началник трябва да стои прав!“

▪ Илия Бешков, Цигулката на Константин Петканов

След като завършил школата за запасни офицери в Скопие през 1916 г. бил произведен кандидат-подофицер и го изпратили на Добруджанския фронт – взводен командир на втора рота от 16-и ловчански полк, бивша Първа пехотна дивизия. В ожесточен бой на 20 октомври командирът на ротата е ранен от вражески шрапнелни куршуми в дясната ръка и дясната плешка. Раните му не зарасвали, гангранясали и в болницата наЕски Джумая (Търговище) бил опериран по една щастлива случайност от д-р Александър Станишев…

Първите си литературни опити Константин Петканов прави през времето на затишия между две сражения по фронтовете на Първата световна война. В джобното му тефтерче, което се съхранява в Националния литературен музей, откриваме „Самодива“ – поема в проза, новелата „Игна“, разказа „Овчарче“, които по-късно, основно преработени, издава в книга. В София, където го лекували след операцията, извършена вЕски Джумая, написал с лявата си ръка разказа „Стиля“. Първите му книги – „Тракийски разкази“ (1925), „Без деца“ (1927) и „Беглец“ (1929) излизат от печат докато живее в Бургас. В началото на 30-те години писателят се преселил в София и започнал да издава серията от романи „Старото време“, „Хайдути“, „Вятър ечи“. До края на живота си Константин Петканов ще напише 12 романа, 3 повести и много сборници с разкази. В по-голямата част от огромното си творчество писателят идеализира патриархалното село, възхвалява хайдутите и борците за черковна независимост, за да възбуди патриотичните чувства на съвременниците си. В героите му откриваме трайни характеристики на националната душевност, моралния облик на народа, съчувствието му към малкия, смазан от живота човек. Ценен от критиката и читателите като един от най-добрите български писатели, той бе удостоен с 11 литературни награди.

Кулминация в творческото развитие на Константин Петканов е антивоенният му роман „Морава звезда кървава“ /1934/. Наблюденията си през войните в Източна Тракия, Македония и Добруджа писателят трупал в тефтерчето „Историйки“. Преживял трагедията, сам участник в безумната война, художникът бил принуден да се прости с илюзията си за човешката хармония и патриархалното село. Със силата на словото изразил отвращението си от войната, издигнал глас в защита на мира. Рисунката на корицата от Илия Бешков – селски жени в черни забрадки, скупчени и скръбно приведени, отразява най-точно съдържанието на романа. Критиката го посрещнала много добре. Тази „оригинална и мъдра книга за войната“ била отличена заедно с романа на Йордан Йовков „Чифликът край границата“ от Столичната община през май 1935 г. Ала неочаквано за четящите във в. „Зора“ Йордан Бадев открил мръсна кампания срещу автора и романа. Петър Дървингов, полковник от запаса, продължил с хулите – „Константин Петканов е самозабравил се писач… пораженец“. Призивът „Награден писателски позор“ се разпространявал в цялата страна. Връх на злостната кампания бил докладът на Съюза на офицерите от запаса да военния министър, в който дословно се казва:

„Странно е, че такава отрова, каквато е книгата на Петканов, е могла да бъде допусната от цензурата, защото въздействието ѝ е равносилно на цианкалий.… Според нас по-добре е в едно село да проникне един вагон болшевишка литература, отколкото само една книжка от този роман. Подавляющето впечатление е не само странно, а и ужасно… Авторът обича да критикува офицера и подофицера и да подчертае по много начини, че те са глупави. Пропастта, която авторът е изкопал между офицери и войници, е голяма във всяко отношение. Тя е една знаменателна проповед, която доведе именно до Добро поле… до пораженството, което сломи мощта на българската армия…“

Не закъсняла и реакцията на правителството. То наредило на полицията да конфискува романа, а авторът на „Морава звезда кървава“ да бъде уволнен от Дирекцията на обществената обнова – секция чужда пропаганда. На извънредно заседание Софийското дружество на запасните офицери изключило от своите редове Константин Петканов. Нещо повече – фашизираното офицерство настоявало да бъде даден под съд. За подготвяно покушение Петканов научил от софийския митрополит Стефан, който, дочул за замисленото убийство, отишъл при цар Борис, изказал му тревогата си и го помолил да разпореди да спре това безумие. С открито писмо до министър-председателя и министрите от кабинета му в защита на Константин Петканов излезли 72 писатели, художници и артисти. Подкрепили го и известни интелектуалци от чужбина.

Прокуденият поет Кирил Христов му пише на 18 март 1937 г. от Прага:

„Уважаеми и драги г. Константин Петканов,

От вашите топли думи ми лъхна оная сърдечност, която отличава влиялата така благотворно и нас всички руска литература – често тъкмо без това си най-голямо качество в отношенията между писатели. Благодаря ви от дън душа. Макар и аз да ви познавам по великолепното ви дело, чувствам от немалко негови страници, че ние имаме нещо много общо в най-съществените черти на характерите си. Само един пример: вашата „Морава звезда кървава“ ме убеждава, че и вие не можете да мълчите, каквито беди и да носи посочването на злините, които разяждат нашия живот.

... Как аз и много други като мен градски люде бихме видели душата на българския селянин без Петкановия Димо и Велика от „Морава звезда кървава“... Кой друг е нарисувал по-добре мъката на селяка и черната неблагодарност, която обвиваше всичкия народ и след като той изнасяше на плещите си злополучните войни в миналото?“

След първото издание, което било инкриминирано от полицията, романът „Морава звезда кървава“ претърпя след Девети септември още три издания. Този роман е актуален и днес, както в годините преди началото на Втората световна война. В него поетизацията на мирния селски труд е заменена с натуралистично пресъздаване на действителността по време на Първата световна война. Писателят ни показва драматичната разруха на патриархалната идилия, изчезването на старото село…

Мара Михайлова хвали девическото училище в Гюмюрджина

▪ Мара Михайлова

ИВАНКА АНГЕЛОВА,
ДЪРЖАВЕН АРХИВ – КЪРДЖАЛИ

Статия в издавания от нея вестник „Тракия“ разказва за ползата от учебното заведение „Княгиня Мария Луиза“, създадено през 1942 година

Статията на **журналистката Мара Михайлова** във вестник **„Тракия“** е озаглавена **„Девиците от „Княгиня Мария Луиза**“ да видим какво учат и какво знаят“. Започва **с общ преглед на обстановката в Гюмюрджина,** където са се замислили и осъществили много общополезни начинания. Сред тях е и Общинското девическо практическо училище **„Княгиня Мария Луиза“, открито на 22 ноември 1942 година.**

Съобщава се, че **училището има нова и удобна сграда**. Работи се в **добри хигиенични условия, удобно обзаведени класни стаи, кухнята е с голяма машина и нужните готвярски способности.**

Приготовления на храната за обяд от ученичките, за който са поканили и външни лица готварски приспособления.Скоро ще бъдат набавени и **други необходими в нея съдове и домашни потреби.**

Интересът към училището е голям. Постоянно **прииждат нови желаещи да се запишат курсистки.** Девойките са от **няколко съседни околии като има дори от Габрово, Ямбол, Чирпан, Хасково, Кърджали и други.** Директорката на училището **г-ца Мария Минева е показана като „дейна и способна“.** Нейните усилия са **дали възможност учебните занятия да започнат навреме и училището да се сдобие с необходимите лектори.**

Курсът на училището е тригодишен. Изучават се български и немски езици, българска история и география, анатомия, трудова хигиена, самарянство, сметководство с калкулация и търговска кореспонденция, рисуване – декоративно и специално, теория на долни и горни дрехи, готварство с домакинство, бродерия, пение, телесно възпитание, газова химия, гражданско учение с професионално законодателство, история на облеклото и материалознание.

Обяд от 4 клас на училището, на който са поканени командирът на гарнизона и председателят на спортния клуб „Тракиец“

Оценката **на Мара Михайлова е много положителна:**

„Изреждаме всички предмети, защото нагледно искам да изтъкна от какво голямо значение са вече девическите практически училища и защо те се наложиха в голям брой в страната. От тия училища излизат едни верни българки за семейството си, за страната, изискани съпруги, домакини и майки. Вън от това те са будни във всяко отношение и не са чужди на онова, което става в света и около тях. Тези девици са готови да изпълнят своя обществен дълг в момента, когато ги потърсят, и ще го изпълнят като добри самарянки. Във всекидневния обществен живот те също заемат голям дял.“

Допълва, че където и да се явят ученичките, правят впечатление със своята принадлежност.

Интересна е и оценката на подготовката на девойките от гледна точка на значимостта ú за семействата:

„Домът на девиците, завършили практическо училище, ще е всякога в ред и ръководен от една веща ръка. А какво по-добро от това за един мъж. Колко блажен би се чувствал всеки съпруг, когато знае, че има кой да пази умело и разумно онова, което той внася в къщи. Върне ли се от работа, ще намери чисто и уютно гнездо. Ще намери спретната жена, с подредена маса и вкусно ястие. Децата му ще бъдат отглеждани по правилата на здравните закони. А наложи ли се и жената да работи, той няма да бъде засрамен и угнетен, а ще получи една прилежна сътрудничка, която ще внася двойно повече, отколкото една чиновничка или учителка.“

Авторката **Мара Михайлова отправя апел към отговорните фактори и гражданството да допринесат още за издигането на практическото училище в Гюмюрджина.**

След изтеглянето на България от **т.нар. „неутрална зона“** училището е закрито и ученичките продължават обучението си в сходни училища в България. С промяната на ролята на жената и заангажирането ú все повече в производствената сфера ролята на тези училища постепенно намалява. *(в.„Нов живот“).*

▪ Приготовления на храната за обяд от ученичките, за който са поканили и външни лица

▪ Обяд от 4 клас на училището, на който са поканени командирът на гарнизона и председателят на спортния клуб „Тракиец“

ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ И ПРЕДТЕЧИ

ГЕОРГИ ИЛИЕВ – ДНЕШЕН СЛЕДОВНИК НА АКАД. МИЛЕТИЧ

Никола Инджов представя съвременни радетели на тракийската кауза

Този сравнително млад човек е преизпълнен с неизтощимата родолюбива енергия на Секлемовия род, който води началото си от с. Ениджия. През 1984 година Веска Даракчиева – незабравимата учителка на няколко бургаски поколения, организира първата родова среща, на която присъства и столетницата баба Неда, преживяла геноцида над тракийските българи през 1913 г. Селото на рода фигурира в архивите на Османската империя от 8 шабан 1088 година (6 октомври 1677) с две ханета (домакинства, къщи или по-скоро два чифлика). Известно е още, че по времето, когато Паисий пише История славянобългарска, от селското землище слизат български младежи да обработват запустелите след дългите войни и чумни епидемии равнинни полета.

През 2010 година в читалището на Поморие Георги Илиев със съдействието на Елена Мурджева, Иван Даракчиев и други роднини, организира втора родова среща. Тогава решава да се посвети на проучването на своя произход и корен. Търси какво точно се е случило за броени дни в гъсто населената с над 450 000 българи Източна Тракия, защо там не остава нито един българин. Какво е било това етническо прочистване? Защо днес няма български паметник на територията, която предците ни са обитавали? Кой потулва и се опитва да заличи паметта ни? Така стига до множество публикации на английски и испански за разорението на тракийските българи, получило едва след Втората световна война определението геноцид. И решава да се съсредоточи върху съставянето на книга, която да събере и подреди хронологично поне една малка част от документираните свидетелства. Така се появява енциклопедичната книга „Лятото на 1913 год.“, посветена на стогодишнината на тракийския геноцид. Мотивите за този труд са и в още много въпроси, който Георги Илиев задава на себе си и на обществото, а именно защо досега никой, дори българската държава, не е направил нищо да помогне на жертвите? Търси причините в общите трудности при събирането и документирането на свидетелства за извършен геноцид в това, че виновниците винаги вземат мерки да прикрият следите си; че жертвите се страхуват или срамуват да дадат показания; че съдбата на оцелелите всъщност се превръща в борба за оцеляване, в която много от тях изчезват безследно, а останалите нямат нито време, нито средства да оставят писмени свидетелства. Стига до извода, че специално при българския геноцид трудностите възникват и поради това, че имената на засегнатите от геноцида селища са сменени няколкократно; че днес те са разположени на територията на различни държави; че много от селищата не съществуват, защото се били заличени чрез пълно унищожение; че вече няма живи свидетели. Влияе и обстоятелството, че календарът е променен година по-късно, така че днес различните източници, в зависимост от това дали следват Грегорианското или Юлианското летоброене, се разминават с 13 дни, когато говорят за едно и също събитие.

Фактите за геноцида над българите са потулвани, преиначавани и оставяни на забрава предимно, но не само от преките виновници. Непосредствено след това българският свят изживява ужасите на Първата световна война, белия терор, преврати и въстания, Втората световна война.

Да добавя и няколко щриха към биографията на Георги Илиев. По стечение на различни обстоятелства той е живял и учил в Мексико и Израел, пътувал е редовно по свои дела от Ню Йорк през София, Дубай и Сингапур до Мелбърн. Днес той наистина се очертава като верен следовник на академик Любомир Милетич, пръв описал тракийските страдания в историческата книга „Разорението на тракийските българи“, издаден през 1914 година.

Тук поместваме изявления на Георги Илиев за в. „Тракия“

НАШАТА ИСТОРИЯ ТРЯБВА НИЕ ДА Я НАПИШЕМ

Още от 2003 година започнах да убеждавам ръководството на СТДБ да направим сайт; да преведем книгите от библиотеката на СТДБ на чужди езици. Никой по света не е чувал за геноцида над българите. Всички знаят турската, гръцката и сръбската версии за зверствата на българите. Дори популяризират в „you tube“ филми, които показват български военни да извършват над турското население, онова, което нашите предци са видели от башибозука. Получих подкрепа единствено от младежите в тракийската организация, за които ми бе отредено да организирам. С помощта на моя предшественик Благой Вангелов, отговорник за тракийските младежи до 2002 година и негови познати от ВМРО, започнах да сканирам и да качвам в интернет десетки редки и ценни родови книги. Така през 2010 година, ми оставаше само да подредя подбраните от мен цитати за сборника „Лятото на 1913“. Благодарение на редакторката Вера Гьорчева всичко бе отсято, подредено, уточнено, а с помощта на другите служители перфектно оформено. Само картите, върху които работих, не намериха място. А те по подобие на арменските карти, разлепени в арменския квартал на Йерусалим, до Божи гроб посочват в кои села, колко българи са станали жертва на етническо прочистване през 1913 г. Изследователските ми проучвания установиха, че не малко арменци биват избити и ограбени от османската армия и башибозук, заедно с българите. т.е. арменският геноцид започва 1913 година. Проследих и зародиша на технологията за извършване на геноцид.

▪Георги Илиев

Още от средата на XIX век Германия предоставя на Османската империя свои военни експерти. Един от тях е военният теоретик, генерал-фелдмаршал барон Вилхелм Леополд Колмар фон дер Голц, автор на военната доктрина, изложена в книгата му „Das Volk in Waffen“ (1883), откогато е и на служба при султана. Приета от Османската империя, доктрината гласи: „Един поданик никога няма да е добър войник, нито би защитавал родината си, ако не я смята за своя.“

От свидетелските разкази в настоящата книга става очевидно, че Енвер паша при провеждането на геноцида над българите в Одринско през 1913 г., над българите в Мала Азия през 1914 г., а по-късно през 1915 г. и над арменците е пряк приемник на въпросната доктрина. Идеите на наричания от турците Голц паша влияят и на групировката „Grupo de Oficiales Unidos“ (GOU), която управлява Аржентина през периода 1943–1946 г.

Геноцидите през XX век са вече предмет на изследване и санкциониране в целия съвременен свят. Ето защо за потомците на геноцида на тракийските българи от 1913 г. е обидно да чуват от трибуната на българското Народно събрание спорове дали става въпрос за „бежанци“ или за „изселници“, когато всички доказателства сочат, че става въпрос за жертви на най-античовешкото престъпление – геноцид.

Благодарение на Красимир Премянов вече има електронен сайт, ксйто дава достъп до книги по темата във виртулна безплатна библиотека. Но има още много документация за сканиране и допълване, за превод на чужд език, а все още няма превод дори на академик Любомир Милетич .

Вярвам че признаването на геноцида над българите е въпрос на чест и на синовен дълг за десетки тракийски интелектуалци. ия ние сами трябва да я пишем!

ЕВРОПАРЛАМЕНТЪТ ГЛАСУВА РЕЗОЛЮЦИЯ ЗА ГЕНОЦИДА НАД АРМЕНЦИТЕ

Страсбург наказва не сегашна Турция, а обвинява за масовите кланета Османската империя отпреди 100 години

Европейският парламент (ЕП) разглежда и гласува проект на резолюция, призоваваща всички страни-членки на общността да приемат и признаят арменския геноцид. В навечерието на важния вот заместник-председателят на ЕП Антонио Таяни (ЕНП, Италия), обърна внимание, че „геноцидът си е геноцид“, но никой не обвинява за него сегашното турско правителство.

„Ние наказваме не сегашната държава, а Турция отпреди 100 години. Ако срещу турците беше извършено същото нещо, ако те бяха пострадали по същия начин; ние и за тях щяхме да извършим същото действие. Приемането или неприемането от официална Анкара на арменския геноцид не омаловажава същността на събитията отпреди 100 години, както и значението на сегашна Турция“, посочи още зам.-шефът на Европарламента.

Според него в Европа живеят много арменци и дори и само поради това въпросът за арменския геноцид е особено болезнен и чувствителен. Защото досега европейците последователно и целенасочено са порицавали всички случаи на геноцид, а трагичните събития в Османската империя от 1915 година някак си все са оставали настрана. Именно поради това ЕП следва да отправи ясно послание към целия свят повече да не се допуска извършването на геноцид, добави Антонио Таяни.

▪Заместник-председателят на ЕП Антонио Таяни /Италия/

Други важен акцент в позицията на зам.шефа на ЕП е несъгласието му с тезата на Турция, а именно – въпросът да бъде оставен за разглеждане на историците. „Ако се доверявахме единствено на историците, то тогава нямаше да го има и холокоста – еврейският геноцид. Вече еднозначно е прието, че са били изтребени изключително голям брой арменци. Няма никаква полза това да се отрича; според мен сегашна Турция трябва да признае извършеното на нейна територия в миналото.“, аргументира се още италианският евродепутат.

Снимки: DHA

Арменският парламент призна геноцида над гърци и асирийци

Националното събрание на Армения единодушно е гласувало резолюция „За признаването и осъждането на геноцидите над гърци и асирийци в Османската империя“. Тази резолюция се основава на Резолюция 96 (1) на Генералната асамблея на ООН от 11 декември 1946 г., Конвенциятата на ООН за предотвратяване на престъплението геноцид и наказването му от 9 декември 1948 г. и „Конвенцията на ООН за неприлагане на срок на давност към военните престъпления и престъпленията срещу човечеството“ от 26 ноември 1968 г. и на всички други международни актове за правата на човека.

Както съобщава софийският вестник „Ереван“ гръцката и асирийската общност в Армения са оценили високо решението на Националното събрание. Вестникът информира още, че в Кипър, една от държавите, признали факта на избиването на арменците през 1915 г., готвят законопроект за криминализиране на непризнаването на генодица над арменците, т.е. да се предвиди със закон наказание за отричането на военните престъпления и престъпленията срещу човечеството.

АНКАРА СЕ ГНЕВИ НА ВАТИКАНА

На литургия във Ватикана папа Франциск определи масовите убийства на арменци като „първия геноцид на XX век“ по повод отбелязването на стогодишнината от кървавия акт. На церемонията присъстваха арменският президент Серж Саркисян и висши представители на духовенството. Папата защити думите си с обяснението, че е негово задължение да почете паметта на 1,5-те милиона невинни мъже, жени и деца, които са били „безсмислено погубени“.

Светият отец призова света да признае истината за клането, извършено от османските турци. „Прикриването или отричането на злото е като да оставиш рана да кърви, без да я превържеш.“, добави главата на Римокатолическата църква.

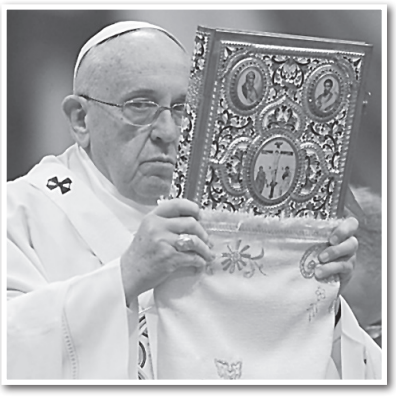

Часове по-късно ватиканският нунций в Анкара бе привикан от властите за обяснение, а турският посланик в Рим отзован в родината си „за консултации“. Премиерът Ахмед Давутоглу определи коментарите на Франциск като пристрастни и неуместни. Скочи и турският външен министър Мевлут Чавушоглу: „За съжаление историята бе използвана като инструмент за политика. преди всичко един религиозен водач трябва да отправя послания за братство, мир и толерантност, терминът геноцид не е нищо друго освен клевета.“

През 2014 г. тогавашният министър-председател на Турция, а сега президент Реджеп Ердоган за първи път се извини на родините на загиналите арменци, но настоя, че „въпросът не бива да се превръща в причина за политически конфликт“. Анкара продължава да твърди, че числото на убитите е не по-голямо от 500 000 души, като смъртта им е в резултат от граждански конфликт, а не етническо прочистване. Въпреки че историческите доказателства за това са многобройни и категорични. И много държави в света официално са осъдили геноцида над арменците.

Помаци в Турция учат „помашки“ от български буквари

ГЕОРГИ КУЛОВ

Курсове за изучаване на „помашки език“ се провеждат в Турция по инициатива на помашката федераци ODEF със седалище Истанбул. За учебници се ползват български и руски буквари. В употреба са и родни речници. Това сподели председателят на федерацията Байрам Ерат. Три са основните цели на създадената от 7 помашки дружества организация: запазване на т.нар. помашки език, на помашката култура и изследване на помашката история, каза Ерат. Потомците на българите мохамедани в Турция са с корени предимно от Родопите.Те попадат в южната ни съседка след Балканската война и при подписването на Лозанския мирен договор с Гърция. Притеснени сме, че помашкият език изчезва от употреба в Турция. Това означава, че ще загубим идентичността си, казва още Байрам Ерат. Неговата организация прави симпозиуми, на които изследователи на помашката история представят доклади. Искаме да знаем всичко за миналото си. Отворени сме за всякакви мнения, подчерта Ерат. Според лидера на федерацията във Турция живеят над 2,5 млн. помаци.

НОВА „ТЕСЛА“ НИ ГОТВЯТ ПЪТНИТЕ ВЛАСТИ В ГЪРЦИЯ ЗА ЛЯТОТО

От началото на летния сезон тази година преминаващите българо – гръцката граница при гранично – пропускателния пункт Кулата – Промахон ще плащат пътна такса за ползването на автомагистралата, пише GRReporter. Касите са във финална фаза на изграждане и се намират на около два километра след гръцкия гранично-пропускателен пункт. От GRReporter са потърсили повече информация относно въвеждането на пътната такса от компанията EgnatiaOdos, която стопанисва автомагистрала Егнатия. На въпросите отговоря Милтиадис Бугалис, началник на отдел „Експлоатация, управление и поддръжка“ на автомагистралата. От разговора става ясно, че каси за пътни такси се очаква да бъдат открити и в отсечката на Егнатия от Комотини към гранично-пропускателния пункт Нимфея – Маказа.

Работите по поставянето на касите са във финална фаза. Те се намират след разклона към село Ангистро в посока към границата, заявява Бугалис пред медията.

До момента не е ясно каква ще бъде цената, защото тя се определя от министерството на транспорта. Предвижда се касите да започнат да функционират в началото на летния сезон. На конкретното място съществуват успоредни пътища, казва още Булгалис. В европейското законодателство действително се предвижда, че трябва да има успоредни пътища, по които да преминават автомобилите, чиито собственици не желаят да преминават през магистралата. Така че и в региона до гръцко-българската граница, и на всички участъци, за които е отговорна компанията Egnatia Odos съществуват алтернативни пътища. „Да, в отсечката към Комотини, до Нимфея.“ Така Булгакис отговаря на въпрос „Предстои ли поставяне на каси за пътни такси в близост до останалите гранични с България пунктове?“ Изграждането им трябва да приключи до началото на 2016 г. („Нов живот“).

ЗА ВЕТРЕНЦИ МЕСЕЦ МАРТ Е БОГАТ

По традиция всяка година тракийското дружество „Бояджик“ в с. Ветрино, обявява март е обявен за тракийски месец. Честванията, концертите и празниците започват още от 1 март, когато е денят на самодееца-тракиец, после е 3 март - Освобождението на България от турско робство, отбелязан с голям концерт за цялото население с участието на младите тракийци от СОУ „Христо Ботев“ – Ветрино. Кулминацията на честванията е винаги 26 март. Тази година Денят на Тракия бе отбелязан заедно с тракийско дружество от с. Буховци, обл.Търговище.

Препълнената зала аплодира прочувственото слово на председателката на дружество „Бояджик“ Мария Андонова за чутовния подвиг при превземането на Одрин от младата българска армия, с минута мълчание всички почетоха паметта на хилядите невинни български жени, деца и старци жертви на нечуваните жестокости на турския геноцид.

Хорът за автентичен фолклор „Корени“ поздрави присъстващите с песните „Тракийо моя“ и „Петко льо, капитанине“, а съставът на гостите изпълни стари тракийски песни. Председателят на дружеството от Буховци – Дамян Иванов приветства присъстващите и ги изпя тракийската песен „Петко Божани думаше“. Да поздравят своите майки, баби и дядовци дойдоха и най-младите тракийци от СОУ „Христо Ботев“ с. Ветрино. Под ръководството на младата учителка Нели Неделчева те представиха драматизация по разказа на Иван Вазов „Една българка“.

Подкрепиха тракийската организация финансово и с присъствието си трима достойни тракийци д-р Димитър Димитров – кмет на Община Ветрино, Николай Трифонов – председател на ЗК „Нива“ – с. Ветрино и Димитър Димитров – общински съветник и бивш кмет на Община Ветрино. В края на тракийския месец март седем тракийки отпразнуваха своя юбилеите си.

НОВО ПОПЪЛНЕНИЕ В РЕДИЦИТЕ НА БУРГАСКОТО ДРУЖЕСТВО

На 8 април бе учреден нов тракийски клуб, който стана част от бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим I“. Нарекоха го „Тракийски глас“. „Радвам се, че имаме толкова активни тракийци, които се обединяват и работят за тракийската кауза“ – каза Тодор Ангелов, председател на дружеството – Пожелавам им успешен старт и спорна работа“. Той беше официален гост на учредителното събрание, заедно с Добромир Пендев – член на управителния съвет. Новият клуб е вече третият, създаден в рамките на няколко месеца.

„През тази година ни очаква много работа, имаме много мероприятия и събития – сподели председателят Т. Ангелов – Над 100 души от нашите тракийци ще пътуват до Созопол в края на месеца за участие в националната родова среща „Завръщане към корените“, където потомците на тракийските и малоазийските бежанци ще поставим въпроси, свързани с нашите деди, ще се обсъждат бъдещи инициативи, ще се споделят спомени.“

Бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим I“ има над 20 клуба в града, обединени от своето тракийско потекло и най-вече от стремежа на членовете им за опазване на родовата памет, бита и културата на тракийските българи.

ПРЕДСТОЯЩО

В СОЗОПОЛ – „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ В С. СВЕТЛЕН – СЪБОР

Разлистите ли страничките на годишния тракийски календар, ще се убедите колко много прояви с национално значение се организират от тракийските дружества и Съюза на тракийските дружества в България. Утре, 25 април в Созопол се открива Националната среща „Завръщане към корените“ с потомци от Одринска и Беломорска Тракия. Домакини на срещата са Гено Пухов, председател на тракийското дружество „Яни Попов“, кметът на Созопол Панайот Рейзи и неуморната организаторка на срещата Божана Богданова. Освен спектакъла „Завръщане към корените“, ще има разговор-дискусия за разорението на тракийските и малоазийските българи, като акцентът ще е Ангорският договор, от чието подписване се навършват 90 години. Срещата ще завърши с „На раздумка с тракийски гозби, тракийски песни и хора“.

В с. Светлен, община Попово, област Търговище, пък се стягат за Националния събор, посветен на славянството и православието на 2 май. Съборът се организира от тракийското дружество „Иван Михов“ в селото и църковното настоятелство на тамошния храм „Свети цар Борис-Михаил Покръстител“ – естествено със помощта и съдействието на Община Попово, пък и на цялото село- читалището, училището, обществените организации. Поканени са най-високи гости от Светия Синод, както и представители на посолствата на всички славянски и православни страни. В празничната програма освен църковна служба и литийно шествие, панихида и курбан в памет на загиналите войни е предвиден и концерт.

Стана традиция на 6 май в българския храм „Св. Георги“ в Одрин да бъде честван Гергьовден, програмата стягат тракийските дружества от Хасково и Харманли.

Родена тракийка, с душа на тракийка

▪ Тодор Ангелов – председател на ТД „Екзарх Антим I“ – Бургас връчва на г-жа Гергана Кирякова златен медал „Капитан Петко Войвода“, с който Съюзът на тракийските дружества в България я удостоява за дългогодишно плодотворно служене на тракийската кауза.

На 8 април т.г. членовете на тракийско дружество „Екзарх Антим I“ – Бургас се разделиха с Гергана Панайотова Кирякова – една от най-активните му членове, дългогодишна председател на тракийски клуб „Изгрев“.

Спря да бие едно сърце, изпълнено с доброта и обич. Мъдър и достоен човек, тя намираше добра дума за всеки, но не пестеше и истината. Гергана Кирякова, която по-младите членове на дружеството с много обич и уважение нежно наричаха помежду си баба Гери, ще остане в спомените ни като човек, заслужаващ уважение без никакви условности. Тя е ярък пример за родолюбие. Гергана Кирякова, по професия медицинска сестра, с твърде скромна пенсия, е един от най-щедрите дарители за въздигането на паметник на екзарх Антим I в град Одрин –Турция, в двора на българската църква „Св. Св. Константин и Елена“ и на отливането на камбана за храма. Само за паметника дари 1400 лв.

През месец февруари тя навърши 84 години, но нито веднъж не отсъства от проявите, организирани от дружеството независимо да ли те се провеждат в Бургас, областта, в рамките на страната или в чужбина. За нея всяка задача, поставена на съвещание на председателите на тракийските клубове, бе неотложна и важна.

За Гергана Кирякова думата „Тракия“ бе свещена, а тракийската кауза – смисъл на живота ú. Мир на праха ú!

Стефка Костова
зам. председател
на ТЖС

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Военно издателство ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет
Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)
IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) - 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Мраморният блясък на „Армира“

Един от най-интересните паметници от епохата на Римската империя – вила „Армира“ на 4 км югозападно от Ивайловград. През 1964 г., при строеж на язовир строителите случайно попадат на следи от антична сграда. При последвалите археологически разкопки са разкрити останки от крайградска вила от периода на римското владичество по наши земи. Тя става популярна под названието вила „Армира“, по наименованието на малката рекичка, приток на река Арда, на брега на която е построен.

Вилата е луксозна, със забележителна планова схема, пищна мраморна украса и оригинални подови мозайки. Тя е един от най-ранните и най-точно датирани вилни комплекси от римско време, проучени до момента в България, и най-богатият частен дворец от този период, разкрит в днешните български земи. Построена е през втората половина на I в. н.е. от виден тракийски аристократ като център на голямо поземлено владение в долината на река Армира. На площ от 3600 кв. м, сред красива градина за разходки, се е издигала внушителна двуетажна жилищна сграда с панорамна тераса и значителен брой различни помещения, ограждащи под формата на буквата „П“ открит басейн в средата. Само на първия етаж помещенията са били 22.

С течение на времето вилата става тясна за нейните собственици и в началото на III в. е била разширена на изток с изграждане на просторна зала за гости – триклиниум, и сервизни помещения към нея. В част от сградата е имало римска отоплителна система – хипокауст, следи от която се виждат и днес.

Още през първата половина на II в. към вила „Армира“ се създава ателие за художествена обработка на добивания в околностите ú бял мрамор, като тук са поканени да работят майстори от град Афродизия в Мала Азия, известен с най-голямата през римската епоха скулптурна школа в света. Благодарение на тях вилата постепенно придобива бляськa и разкоша на истински дворец от Римската империя.

Целият първи етаж е бил облицован със съвършено изработени мраморни плочи и пана. Те покривали стените на коридорите и всички представителни помещения от пода до тавана, както и самия басейн, около който е имало стенна колонада и красива ограда. При разкопките са намерени почти 3000 фрагмента от мрамор в много добро състояние.

По обем, разнообразие и качество на мраморната украса вила „Армира“ остава единственият подобен паметник не само в днешните български земи, но и в границите на някогашните римски провинции на Балканите, а стенната ú декорация я прави уникален паметник на античната архитектура и изкуство.

Подовете на всички помещения и коридори са били покрити с високохудожествени мозайки с традиционни за античната живопис мотиви. Особено ценна е мозайката от господарската спалня, в чийто северен край е изваян портрет на собственика от първата половина на II в. с двете му деца – единствените портрети върху мозайка от римската епоха, намерени досега в България.

Специален интерес представлява и по-късната мозайка от триклиниума (началото на III в.), с изображение на Медуза Горгона – символ, който се повтаря многократно в декорацията на вилата. Това е най-голямата като количество и разнообразие мозаечна находка в България, надвишаваща по обем всички останали открити мозайки по днешните български земи.

След близо 300 години разцвет, през втората половина на IV в. вила „Армира“ е била опожарена и разграбена. Разрушаването ѝ се свързва с голямото опустошение на околностите на Адрианопол през 378 г., когато римската армия под командването на император Валент (364–378 г.) е разбита от готите.

Вилата е обявена за архитектурен паметник в бр. 67 на Държавен вестник от 1968 г.